

บทที่ 1

ความเป็นมาของปัญหา

วรรณคดีเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นชีวิตจิตใจอันแท้จริงของประชาชนในชาติ เราจะเข้าใจอุปนิสัยใจคอของชนชาติใดชาติหนึ่งให้ถ่องแท้และตรงกับความเป็นจริงได้ก็โดยศึกษาจากวรรณคดีของชาตินั้น มิใช่จากตำราทางประวัติศาสตร์ เพราะประวัติศาสตร์บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต มิได้แสดงให้เห็นถึงชีวิตจิตใจที่แท้จริงของประชาชนเหมือนวรรณคดี วรรณคดีชั้นเยี่ยมจะแสดงลักษณะพิเศษประจำชาติ ลักษณะที่เป็นจริงในมนุษย์ทั่วไป รวมทั้งบุคลิกของผู้แต่งด้วย

ผู้แต่งวรรณคดีมิได้มีวัตถุประสงค์จะวาดภาพบุคคลหรือบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ ตามเวลาและสถานที่นั้น ๆ เช่น หนังสือประวัติศาสตร์ แต่บุคคลและเหตุการณ์ที่ปรากฏในวรรณคดี ย่อมมีลักษณะแห่งความเป็นจริง กล่าวคือถ้าบุคคลมีนิสัยใจคออย่างไรก็จะแสดงออกโดยการกระทำหรือโดยความประพฤติของคนที่มีต่อบุคคลอื่นอย่างนั้น เรื่องราวในวรรณคดีที่ผู้แต่งนำมาบรรยายเป็นเรื่องที่อิงชีวิตจริง ผู้แต่งวรรณคดีอาจนำเอาส่วนหนึ่งในชีวิตจริงมาสร้างรูปใหม่ ทำให้ได้เรื่องราวอันสนุกสนานน่าสนใจ ฉะนั้น ในการอ่านวรรณคดี ถ้าจะศึกษาบทบาทของบุคคลในเรื่อง มิได้หมายความว่าเรากำลังจะศึกษาชีวิตประวัติของบุคคลผู้มีตัวตนจริง ๆ หากเรากำลังเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคมชั้นนั้น ๆ และหาเหตุผลให้กับการกระทำหรืออารมณ์ของบุคคลในเรื่อง บุคคลในวรรณคดีไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ ชั้นชั้นกลางหรือยากเข็ญใจต่างเปรียบเสมือนตัวแทนของบุคคลผู้มีตัวตนในชีวิตจริง บุคคลเหล่านั้นต่างกันโดยฐานะทางสังคม แต่มีความเป็นมนุษย์ปุถุชนเหมือนกัน ฉะนั้น จึงมีโอกาสทำสิ่งที่ผิดได้เท่า ๆ กับทำสิ่งที่ถูก ส่วนนิสัยใจคอจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูฐานะความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อม ทว่าบุคคลเหล่านั้นอาจมีอารมณ์ ความรู้สึก หรืออาจกระทำผิดความผิดอย่างเดียวกัน หากอยู่ในเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน

วรรณคดีไทยส่วนมากเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกษัตริย์ ซึ่งเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองนำความสงบสุขมาสู่ประชาชน ในสมัยก่อน กวีไทยส่วนมากเป็นเจ้านายหรือกษัตริย์ ฉะนั้น จึงนิยมแต่ง

เรื่องราวของบุคคลในชั้นเดียวกัน กวีที่เป็นสามัญชนก็มีบ้าง แต่ที่มีชื่อเสียงส่วนมากเป็นกวีประจำราชสำนัก ดังนั้น เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจึงเป็นเรื่องราวของกษัตริย์ หรือเจ้านายในราชสำนัก สิ่งเหล่านี้เองเป็นเครื่องบันดาลใจให้เขียนเรื่องราวที่เกี่ยวกับกษัตริย์ขึ้น เพื่อยอพระเกียรติ สรรเสริญพระเชษฐาภาพ หรือไม่ว่าจะยกเอาเรื่องราวของพระมหากษัตริย์พระองค์ใดพระองค์หนึ่งผู้ทรงเป็นแบบอย่างอันดีแก่ปวงชนเป็นมาตรฐาน แล้วสร้างเสริมเรื่องราวขึ้นใหม่ให้พิสดารออกไปอีก ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทั้งคติและอรรถรสแห่งวรรณคดีโดยแท้จริง ผู้เขียนสังเกตเห็นว่า กษัตริย์ในวรรณคดีไทยมีลักษณะคล้ายกันบ้างและแตกต่างกันบ้างสุดแท้แต่ความนึกคิด และความมุ่งหมายของกวี ลักษณะเหล่านี้จะเห็นได้ชัดในบรรดากษัตริย์ หรือยุพราชที่มีบทบาทสำคัญ หรือมีบทบาทเด่นที่สุดของแต่ละเรื่อง บางทีลักษณะของกษัตริย์ก็ขึ้นอยู่กับประเภทของวรรณคดี ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงได้ศึกษารวบรวมลักษณะของกษัตริย์ในวรรณคดีไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย